

szatirikus képet. Tiszti, janári felfogásáról, sokoldalú érdeklődéséről tanúskodik *Educația socială a națiunii armate*, 1914 (A fegyveres nemzet társadalmi nevelése) c. szakmunkája, melyben az új szellemű hadseregről fejt ki merész gondolatait. Irodalmi értékekben kevésbé jeles regényeinél és vígjátékainál maradandóbbat alkotott *Amintiri*, 1937 (Emlékek) c. kötetében. (Sz. 1871. január 30. Iași) Műveiből m.: A román irodalom kis tükre III. 1963. (X)

— 50 éve, 1924-ben Orszkban született Jurij V. BONDAREV szovjet orosz író, a háborús széppróza új irányának egyik jeles képviselője. Munkáiból: *Poszednyije zalpi*, 1959 (m.: *Az utolsó ágyúlövések*, 1961); *Tyisina*, 1962 (*Csend*, 1963); *Duoje*, 1964 (*Ketten*, 1966). Több művéből film készült. L. még: Gorkijtól napjainkig, 1967. (X)

Március 16.

— 55 éve, 1919-ben halt meg Jakov M. SZVERDLOV szovjet orosz államférfi, az oroszországi munkásmozgalom egyik kiemelkedő személyisége, a kommunista párt egyik leghatékonyabb szervezője. A század első éveitől hivatalos pártmunkás, 1917 novemberétől a Központi Végrehajtó Bizottság elnöke volt. (Sz. 1885. június 3.) (X)

— 150 éve, 1824-ben született Alekszej P. BOGOLJUBOV orosz festő. Hosszabb ideig mint tengerész tiszt működött, tengerszeretete festői tevékenységét is meghatározta. Tájékepei mellett számos képet festett kedvenc témájával, az orosz flotta történetéből képsorozatot is készített. Képei közül: *Kronstadt látképe*, 1873. (Mh. 1896. nov. 7. Párizs) (OI)

— 200 éve, 1774-ben Doningtonban született Matthew FLINDERS angol hajós, földrajzi felfedező. 1795-től Ausztrália délkeleti partvidékét térképezte és körülhajózta Tasmaniát. 1801-től 1803-ig Investigator nevű hajójával, John Franklin társaságában Ausztrália déli és keleti partjait kutatta ki s a Torres-szoroson át eljutott a Carpentaria-öbölbe. A földrészt 1814-ben Flinders javaslatára nevezték el Ausztráliának. Utazásait, kutatásainak eredményeit két könyvben írta meg: *Voyage to Terra Australis I—II*. London 1814 (Utazás a déli földrészre); *Naval Chronicle*. L. 1815 (Hajónapló). (Mh. 1814. júl. 19. L.) (X)

Március 17.

— 10 éve, 1964-ben Berlinben halt meg Mihai RALEA szociológus, irodalomtudós, emlékiró, a huszadik századi román művelődés egyik legkiválóbb

személyisége. (Sz. 1896. május 1. Bukarest) M 71. 4. 60.

— 30 éve, 1944: A visszavonuló fasiszták a ribnicai börtönben meggyilkoltak 52 kommunista és antifasiszta harcost, köztük Grünberg Lázárt és Bernát Andort, a romániai munkásmozgalom harcosait.

— 90 éve, 1884-ben Nagypeleskén született MIKOLA András festő, a nagybányai második nemzedék egyik legjelentősebb képviselője; érdemes művész (1964). (Mh. 1971) Mikola András: *Színek és fények*. Egy nagybányai festő emlékei. B 1972.

— 125 éve, 1849: Vöröstoronyi csata: Bem tábornok forradalmi seregének győzelme Szkarjatin ezredes cári intervenció seregén.

— 155 éve, 1819-ben született Alecu RUSSO román író, kritikus, népköltészeti gyűjtő, a 48-as nemzedék jeles képviselője. (Mh. 1859. február 4.) M 73. 12. 55.

Március 18.

— 10 éve, 1964-ben halt meg Norbert WIENER amerikai matematikus, a kibernetika alapfogolatainak megfogalmazója. Tanulmányait az Egyesült Államokban, Angliában és Németországban végezte. Rendkívüli felfogású egyéniség. Hétéves korában már megismerte Danté és Darwin műveivel, 14 éves volt amikor elvégezte az egyetemet, s 18 évesen megszerezte a doktori címet. 1919-től a bostoni Massachusetts Institute of Technology munkatársa volt, a számítógépek elméletével foglalkozott. A második világháború első évében az automata tűvezérlést tanulmányozta. Olyan szerkezet működési elvét próbálta feltalálni, amelynek segítségével a légvédelmi ágyú csöve önműködően követni tudja a gyorsan mozgó repülőgépet. A szerkezetet nem készítette el, de megfogalmazta az önműködés közös vonásait, amelyek mind az élő, mind az élettelen rendszerekre jellemzőek. 1948-ban megjelent *Cybernetics or Control and Communication in the Animal and the Machine* (Kibernetika, azaz a vezérlés és a közlési folyamatok az élőszervezetekben és a gépekben) című könyvében megfogalmazta egy új tudomány, a kibernetika alapfogolatait. (Sz. 1894. nov. 26.) (MD)

— 45 éve, 1929-ben Bukarestben halt meg Gheorghe M. VASILESCU (Vasilescu-Vasia) köziró, a romániai munkásmozgalom kiváló kommunista harcosa. Fiatalon csatlakozott a munkásmozgalomhoz, részt vett szülővárosa, Călărași munkásszervezeteinek létrehozásában, s csakhamar a *România Muncitoare* c. lap levelezője és munká-

társa lett. 1913-ban a fővárosba költözött, a Szociáldemokrata Párt forradalmi csoportosulásaiban harcolt az imperialista háború ellen, írásaival és előadásaival támogatta a szocialista propagandamunkát, a háború után pedig részt vett a kommunista csoportok szervezésében. 1923-tól főleg az Egységes Szakszervezetek vezető testületeiben dolgozott, s élete végéig felelős szerkesztője volt a *Viața Muncitoare* c. szakszervezeti lapnak. Munkásmozgalmi tevékenységéért többször letartóztatták, a jilavai börtönben elszenvedett kínzások folytán súlyos betegségben halt meg. Élete az önfeláldozó kommunista harcos példaképe. (Sz. 1881. dec. 1.) M. C. Stănescu: *GMV*, 1968 EP. (X)

— 1871: A Párizsi Kommun kikiáltása.

— 130 éve, 1844-ben Tyihvinben született Nyikolaj A. RIMSZKIJ-KOR-SZAKOV orosz zeneszerző, az Ötök csoportjának tagja. Munkásságának egyik főterülete az opera. Történelem, mese, legenda s a való élet inspirálja e műveiben *A pszikovi leány*, *Májusi éj*, *Hőpelyhecske*, *Szádzkó*, *Mozart és Salieri*, *A cár menyasszonya*, *Szaltán cár*, *A halhatatlan Kaszcsaj*, *Az anyakakas*). Az utolsó háromban fokozódó erővel érvényesült a cári Oroszország bírálata. Zenekari művei közül kiemelkedik a novgorodi énekmondó alakját megelevenítő szimfonikus költemény: *Szádzkó*, az arab mesét feldolgozó programszimfónia: *Antar*, a spanyol népi táncokat felhasználó szvitje: *Spanyol capriccio*, valamint az Ezerégyéjszaka meséinek világát tükröző *Seherzádé*. Átirásaival Dargomirszkij (*Kövendég*), Muszorgszkij (*Borisz Godunov*, *Hovanscsina*), Borodin (*Igor herceg*) művészeit óhajtotta népszerűsíteni. Két orosz népdalkiadványt rendezett sajtó alá (*100 dallam, 40 népdal*). *Összhangzatlan és Hangszereléstán* könyve hosszú időn át szolgálta a szakemberképzést. Önéletírása román nyelven is megjelent *Cronica vietii mele muzicale*. B 1961). Stílusának néhány eleme belenőtt századunk zenei nyelvzetébe. (Mh. 1908. jún. 21. Ljubenzsk)

(Benkő)

Március 19.

— 1922. március 19—20. Bukarest: A romániai ifjúság általános konferenciája, az ifjúsági forradalmi mozgalom szervezeti és ideológiai alapjának megteremtése, a Szocialista Ifjúsági Szövetség létrehozása. 1924 áprilisa óta: Kommunista Ifjúsági Szövetség.

— 60 éve, 1914-ben Bukarestben halt meg Ștefan GHEORGHIU, a romániai szocialista munkásmozgalom kiváló